

Вільгош В. (2014). Сучасний стан соціальної роботи в Ізраїлі. *Social Work and Education*, № 1, С. 6-13.

Віра Вільгош,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
магістр кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи

СУЧАСНИЙ СТАН СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ІЗРАЇЛІ

Анотація. У статті досліджено сучасний стан соціальної роботи в Ізраїлі. Розкрито систему соціального забезпечення держави Ізраїль. Охарактеризовано основні завдання та принципи здійснення соціального страхування та виплати соціальних допомог. З'ясовано, що за умови відповідної організації та функціонування Відомства національного страхування відбувається забезпечення справедливого розподілу національного доходу країни та зменшення рівня бідності в Ізраїлі.

Ключові слова: соціальна робота в Ізраїлі, соціальне забезпечення, національне страхування, бюджетні урядові асигнування, репатріанти.

Abstract. This paper investigates the current state of social work in Israel. Reveals the social security system of the state of Israel. The characteristic of the main objectives and principles of social insurance and social assistance payments. It is shown that if the relevant organization and functioning of the Office of National insurance is to ensure equitable distribution of national income and reducing poverty in Israel.

Keywords: social work in Israel, social security, national security, government budgetary allocations immigrants.

Вступ. Соціальна робота є важливим інструментом здійснення соціальної політики держави і забезпечення стабільності та безпеки у суспільстві. Прикладом реального наповнення соціальної політики вагомим соціальним змістом для України може слугувати досвід здійснення соціальної роботи в Ізраїлі. Діяльність системи соціального забезпечення Ізраїлю розглядається нами інноваційною та необхідною для наукових досліджень.

Аналіз наукової соціально-педагогічної літератури дозволяє зробити висновок, що у працях науковців залишається поза увагою дослідження сучасного стану соціальної роботи в Ізраїлі. Проблеми здійснення соціальної політики в Ізраїлі вітчизняні та зарубіжні науковці вивчали з точки зору становлення і розвитку соціальної роботи (С. Кубіцький, С. Коляденко, Т. Пічущкіна). Необхідно зазначити, що у процесі вивчення зарубіжного досвіду здійснення соціальної роботи науковці все частіше звертають увагу на значні потенційні можливості системи соціального забезпечення та соціального страхування Ізраїлю в здійсненні соціальної політики України.

Метою статті є дослідження сучасного стану соціальної роботи в Ізраїлі.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи сучасний стан та історичні аспекти розвитку соціальної роботи в Ізраїлі слід зазначити, що з моменту створення цієї країни відбувалося становлення держави соціального добробуту. С. Кубіцький зазначає, що саме в Ізраїлі на початку ХХІ століття, в порівнянні з країнами Західної Європи скоротилася

чисельність громадян, що живуть за межею бідності. Необхідно зауважити, що поняття «межа бідності» дуже відносне, адже хто бідним вважається в одній країні то в іншій — має житло, їжу, транспорт. Близько 35 тис. ізраїльтян отримують мінімальну заробітну плату, яка коригується раз на рік і складає 47,5% від середньо ізраїльської [2, с. 194].

Регулювання соціальної політики в Ізраїлі здійснюють такі державні установи, як:

- 1) Міністерство соціального забезпечення (Відомство національного страхування);
- 2) Міністерство абсорбації;
- 3) Міністерство освіти і культури;
- 4) Міністерство охорони здоров'я (Фонд страхування на випадок хвороби для працюючих);
- 5) Школа соціальних працівників, тощо.

Основною ціллю роботи Міністерства соціального забезпечення Ізраїлю є захист, реабілітація та надання допомоги будь-якій особі, сім'ї чи общині у кризовій ситуації у зв'язку з тимчасовою чи постійною інвалідністю, бідністю, соціальними відхиленнями, безробіттям, дискримінацією чи експлуатацією [7].

Аналізуючи діяльність Міністерства соціального забезпечення слід виокремити такі спеціалізовані відділи:

- відділ по роботі з розумово відсталими людьми;
- відділ розвитку соціального стану;
- департамент соціальних та реабілітаційних послуг;
- відділ з обслуговування важкої молоді;
- відділ персональних і соціальних послуг;
- відділ планування та підготовки науково-дослідних процесів;
- департамент соціальних функцій [7].

Необхідно зазначити, що особливістю соціальної роботи в Ізраїлі є надання комплексу допомог репатріантам. Для забезпечення повноцінної адаптації репатріантів в країні було створене Міністерство абсорбації в 1948 році з метою надання допомоги іммігрантам та ізраїльським громадянам, які проживали за кордоном певний період часу [6]. Виплата соціальних допомог таким громадянам відбувається частково з Відомства національного страхування та з бюджетних урядових асигнувань. Репатріанти, які прибули в Ізраїль на певний період часу звільняються від сплати страхових внесків, отримують допомоги, серед яких є допомоги та пільги ліквідаторам аварії на ЧАЕС [6]. Необхідно зазначити, що соціальна робота як професія активно розвивалася і вдосконалювалася відповідно до процесів абсорбції та репатріації.

Соціальна політика у соціальній сфері в країні реалізується за допомогою системи соціального забезпечення, яка виконує три основних завдання: забезпечення мінімального прожиткового мінімуму малозабезпечених громадян, підтримка рівня життя працівника та його сім'ї в екстра ординарних ситуаціях, зміна розподілу доходів у напрямку великої рівності. Ми поділяємо наукову позицію С. Кубіцького, що система соціального забезпечення в Ізраїлі схожа з системами в інших промислово розвинутих країнах, що дотримуються політики загального добробуту, і побудована за трьома типами програм: соціальне страхування, соціальна допомога та бюджетні урядові асигнування [2, с. 194-195]. Система соціального забезпечення Ізраїлю подана на схемі 1.

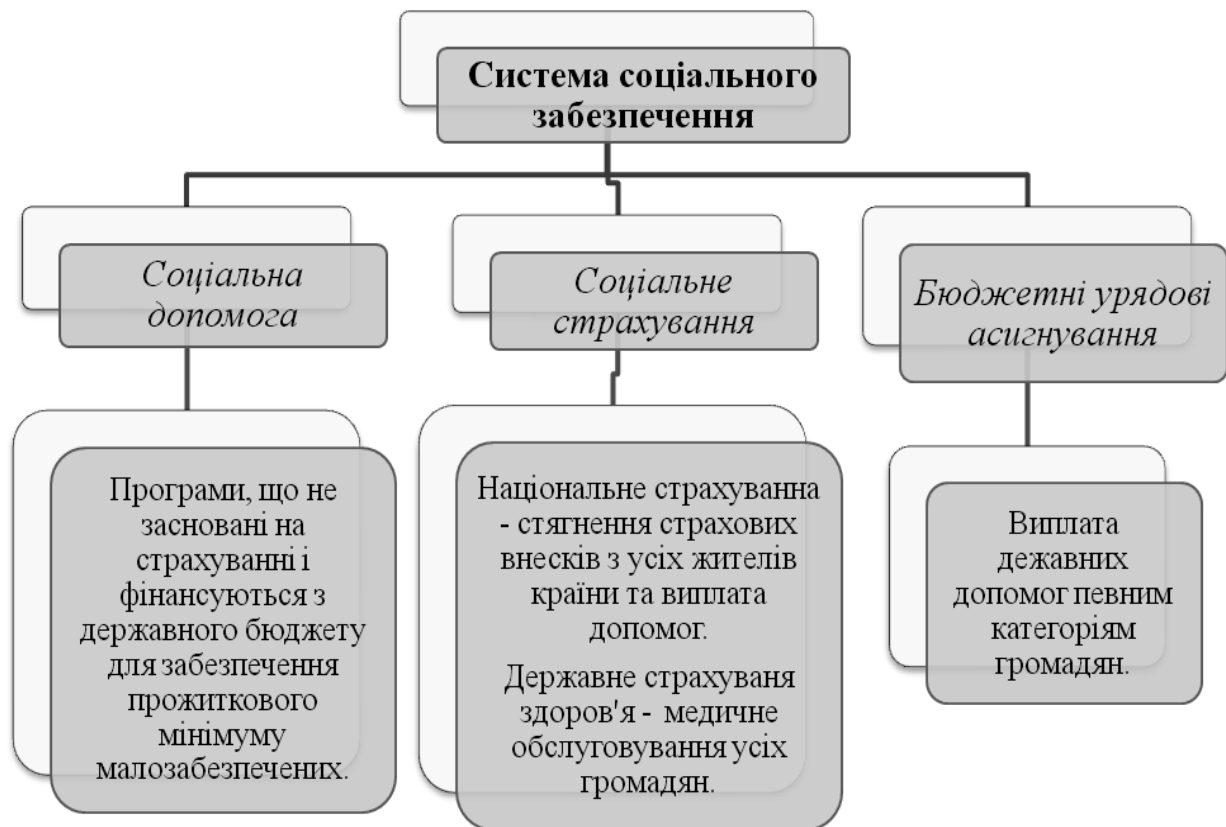

Схема 1. Система соціального забезпечення в Ізраїлі

С. Кубіцький зазначає, що основи ізраїльської системи соціального забезпечення були закладені в 1953 році ухваленням першого закону про національне страхування. Сьогодні система включає економічне і соціальне забезпечення практично кожного жителя Ізраїлю впродовж усіх етапів його життя [2, с. 194-195]. Аналізуючи систему соціального забезпечення, С. Коляденко виокремлює такі основні її цілі — забезпечення прожиткового мінімуму економічно слабким групам населення, підтримка рівня життя працівника та його родини в екстраординарних ситуаціях та зміна розподілу доходів у напрямку більшої рівності [10, с. 7]. Систему соціального забезпечення Ізраїлю детально описано в таблиці 1.

Таблиця 1

Система соціального забезпечення в Ізраїлі*

	Соціальне страхування	Соціальна допомога	Бюджетні урядові асигнування
Характеристика	Складається з двох основних програм: національного страхування та медичного страхування. Є обов'язковим національне та медичне страхування усіх осіб старше 18 років. Національне страхування здійснюється на основі Відомства національного страхування.	Відіграють важливу роль програми соціальної допомоги, що фінансуються з державного бюджету	Складають значну частину державної системи соціального забезпечення. Виплати здійснюється з державного бюджету
Види виплат	<u>Національне страхування</u> <u>Страхування материнства</u> - одноразова допомога у зв'язку з пологами; - оплата декретної відпустки; - допомога по збереженню вагітності. <u>Страхування дітей</u>	Виплати тим особам і сім'ям, які не в змозі забезпечити собі прожитковий мінімум трудовою	- пенсії інвалідам Армії оборони Ізраїлю; - допомоги особам, що постраждали внаслідок

<ul style="list-style-type: none"> - допомога на дітей; - щорічна допомога для неповних та багатодітних сімей; <u>Допомоги для військовослужбовці</u> - виплати резервістам; - одноразові виплати демобілізованим солдатам, <u>Страховання на випадок тимчасової втрати роботи</u> - допомога по безробіттю; - компенсації працівникам збанкрутілих компаній; <u>Страховання постраждалих в результаті виробничої травми</u> - виплати сім'ям загиблих в результаті виробничої травми; - допомога у зв'язку із виробничою травмою; - допомога у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; - допомога інвалідам праці; <u>Страховання старості</u> - допомога та спеціальна допомога по старості; - допомога людям похилого віку, що потребують догляд; - допомога та спеціальна допомога у випадку втрати годувальника; - допомога по забезпеченню прожиткового мінімуму; - допомога по інвалідності; - допомога по догляду; - спеціальна допомога для нових репатріантів; - допомога на дітей-інвалідів; - допомога на переміщення; - допомоги жертвам воєнних дій; - допомога на період лікування; <u>Професійна реабілітація;</u> - допомога постраждалим від нещасного випадку в побуті; - допомога в'язням Сіону і їх сім'ям; - допомога для праведників світу і їх сімей 	<p>діяльністю їх годувальників, або через систему соціального страхування. Забезпечення мінімального доходу або його доповнення до рівня мінімального літнім людям і вдовам, що не мають іншого джерела доходу, окрім допомоги національного страхування. Допомоги непрацюючим жінкам, які згідно судовому рішенню мають право на аліменти; Допомоги особам, що не мають доходу для підтримки свого існування і не здатні знайти такий дохід самостійно</p>	<p>проживання в прикордонній смузі або внаслідок ворожої діяльності;</p> <ul style="list-style-type: none"> - допомоги інвалідам - борцям проти нацизму і інвалідам - жертвам нацизму; - допомога через старість; - допомога у випадках втрати годувальника для осіб, не охоплених законом про соціальне страхування; особливі пенсії інвалідам з частковою втратою працездатності; пенсії державним службовцям; - грошове відшкодування колишнім в'язням Сіону і їх сім'ям; - деякі виплати репатріантам, та ін.
--	---	--

**Джерело: систематизовано автором на основі вивчення літературних джерел [2, електор. довідник]*

Найбільш розвиненим є соціальне страхування, яке здійснюється Відомством національного страхування (БітуахЛеумі) і виконує такі основні завдання, як:

- 1) матеріальне забезпечення громадян Ізраїлю, які тимчасово чи постійно не мають засобів для існування;
- 2) консультативна і матеріальна допомога людям, які потребують відновлення здоров'я;
- 3) виплата різноманітних допомог [3 с. 6].

Необхідно зазначити, що державне страхування здоров'я забезпечує медичне обслуговування всіх жителів Ізраїлю і є обов'язковим. С. Кубіцький зазначає, що відповідно до вимог закону, кожний житель Ізраїлю у віці від 18 років і старше повинний застрахуватися у Відомстві національного страхування і зобов'язаний платити страхові внески (для працюючих – 4,8% від заробітної плати). Всі застраховані громадяни повинні

записатися у будь-якій лікарняній касі (в країні існує 4 каси) і мають право на отримання медичних послуг, визначених законом. Лікарняна каса зобов'язана приймати будь-якого громадянина країни. Необхідно зауважити, що на 340 мешканців країни приходиться один лікар, а населення обслуговується широкою мережею медичних установ — 161 лікарня, 1600 поліклінік і 900 центрів матері і дитини[2, с. 195-197].

Соціальна робота як вид діяльності, почала здійснюватись зразу після проголошення держави Ізраїль в 1948р. Так, з цього року в Ізраїлі діє Міністерство соціального забезпечення яке утворили з Єврейського національного комітету. У 1934 році у рамках програми міністерства розпочала роботу Школа для навчання соціальних працівників[1,с. 10].

Розвиток соціальної роботи в Ізраїлі (1948-1957 р.) тісно пов'язаний із процесом абсорбації, який відбувався у зв'язку із проживанням значної кількості єврейських громадян за межами своєї держави. Характеристика процесу абсорбації та розвиток соціальних гарантій і захисту репатріантів наведено в таблиці 2.

Становлення системи соціальної політики та соціального забезпечення в Ізраїлі тривав з 1951 по 1972 рр. С. Коляденко зауважує, що для створення держави загального соціального благополуччя уряд створив міцну систему освіти, основу якої складав Закон про обов'язкову державну освіту 1951 р., який гарантував:

- 1) 9 років безкоштовного навчання для дітей 5-14 років;
- 2) додаткове безкоштовне перебування дитини в дитячому садочку 3-4 років із малозабезпечених сімей;
- 3) задоволення потреб дітей із різним рівнем здібностей в рамках обов'язкової дев'ятирічної освіти;
- 4) введення продовженого навчального дня та індивідуальної допомоги для невстигаючих учнів, безкоштовні сніданки та лікарське спостереження дітей з бідних родин;
- 5) введення системи знижок в оплаті за навчання соціально незахищених учнів старших класів;
- 6) створення підготовчих курсів для дітей вихідців з східних країн для зрівняння шансів вступу у вищий навчальний заклад [10, с. 4-5].

У 1972 р. соціальні міністерства почали здійснювати підтримку малозабезпечених родин, які мають дітей, зокрема таким сім'ям надавалися різні види допомог (допомога в оплаті медичної страховки, квартири, тощо).

Таблиця 2

Характеристика процесу абсорбації в Ізраїлі

/n	<i>Період абсорбації</i>	<i>Опис періоду</i>	<i>Соціальний захист репатріантів</i>
	Період наметових таборів 1948-1950рр.	Для пристосування до нових умов єврейських емігрантів, їх заселяли в наметові табори, на військових базах та в покинутих будинках. В 1949 р. під час піку еміграції були побудовані цілі наметові табори. Погані житлово-побутові умови для проживання та життя.	Початкове прилаштування емігрантів узяло на себе Єврейське агентство, через велику кількість репатріантів соціальні органи абсорбації не вправлялися із завданнями, люди шукали постійного житла та роботи.

Період бараків 1950-1952рр.	Умови життя в барачних селищах були невибагливі, але сім'ї проживали окремо. Покращилась діяльність соціальних служб, з'явилися умови для працевлаштування та навчання.	Налагоджена система діяльності соціальних служб: відкриті лікарняні каси, дитячі садки, школи, магазини, тощо. Діє відділення біржі праці. Засновані мошави – фермерські курси для емігрантів.
Період «планової абсорбації» 1954-1956рр.	Розселення емігрантів відбувалося більш продумано. Репатріантів з пароплава направляли в селища та райони розвитку. Житлові умови кращі – їм надавали окремі квартири, отримували допомогу. Репатріантів з однієї етнічної приналежності розселяли в одних поселеннях.	Створено спеціальний центр з працевлаштування, Фонд допомоги репатріантам, які мали труднощі в пошуку роботи. Активно діяли соціальні служби (поліклініки, школи, магазини).
Період «різнобічної абсорбації» з 1957р.	Велика кількість репатріантів, які прибули в цей період були представниками вільних професій та із вищою освітою.	Відкриті курси івриту. Центри професійної підготовки та перепідготовки, пізніше – центри абсорбції.

Висновок. Основною ціллю роботи Міністерства соціального забезпечення Ізраїлю є захист, реабілітація та надання допомоги будь-якій особі, сім'ї чи общині у кризовій ситуації у зв'язку з тимчасовою чи постійною інвалідністю, бідністю, соціальними відхиленнями, безробіттям, дискримінацією чи експлуатацією, яка реалізується за допомогою системи соціального забезпечення, яка виконує три основних завдання: забезпечення мінімального прожиткового мінімуму малозабезпечених громадян, підтримка рівня життя працівника та його сім'ї в екстра ординарних ситуаціях, зміна розподілу доходів у напрямку великої рівності.

У процесі дослідження з'ясовано головні етапи розвитку соціальної роботи в Ізраїлі, та основні програми підготовки кваліфікованих соціальних працівників. На основі вивчення сучасного стану соціальної роботи в Ізраїлі нами обґрунтовано систему соціальної політики як держави соціального добробуту, а також охарактеризовано основні засади здійснення соціального забезпечення та соціального страхування.

Список використаної літератури:

1. «Національне страхування» Департаменту інформації та публікації. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до брошури: <http://www.moia.gov.il/Russian/InformationAndAdvertising/Advertising/Pages/Rights.aspx> (25. 05. 2014). – Назва з екрану.
2. «Охорона здоров'я» Департаменту інформації та публікації. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.moia.gov.il/Russian/InformationAndAdvertising/Advertising/Pages/Rights.aspx> (25. 05. 2014). – Назва з екрану.
3. Коляденко С. Розвиток соціальної роботи у Ізраїлі: історія та сучасність. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/3550/>. (25. 05. 2014). — Назва з екрану.
4. Кубицький С. О. Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах: навчальний посібник/С.О.Кубицький — К.: ДАККіМ, 2009. – 298с.

5. Міністерство алії та абсорбації. . [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.moia.gov.il/Russian/InformationAndAdvertising/Advertising/Pages/Rights.aspx>. (25. 05. 2014). — Назва з екрану.

6. Міністерство соціального забезпечення Ізраїлю. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: : <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F_%D0%98%D0%B7%D1%80%D0%B0%D0%B8%D0%BB%D1%8F . (25. 05. 2014). — Назва з екрану.

7. Моше Кахлон оголосив реформу соціальних служб. Департамент інформаціїта публікації. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки..** (25. 05. 2014). — Назва з екрану.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2014

Стаття прийнята до друку 16.04.2014